

Camella 'femella del camell' [S. xv, *DAG.*, § 3], 'cada una de les corbes formades pels costats del jou' [escr. Renaix.; *DAG.*], mall. *BDLC* iv, 353 (cf. *cruixit de c.*, a Lluçmajor, *BDLC* xiv; *tirar de camella a quelcom* 'tenir-li prevenció, fer-li la traveta', *BDLC* 7, 321); també menorquí: «un dia anant an es pou / ses cames li vaig mirar, / i 'ls hi vaig acompanyar / a ses *camelles* d'un jou» (Camps i Merc., *Folk. Men.* i, 135), «me deixàs donar una bona atupada amb una *camella* d'atipar ('tibar?') carros; es senyor digué que sí, i se'n dugué es gall, però amb s'esquena ben calenta», Arx. Ll. Salvador, p. 214; *camella* és, de més a més, de Cerdanya, Segarra, Maestr., Gandia (*AlcM*) i Xàtiva (*BDLC* xii, 309; i en la variant *camèla* (cf. supra *camel*) també a l'Alt Flamicell (Violant, *La Vida Pastoral*, ms. de 1937, p. 466), cosa que s'ha conservat en el Rosselló com a nom del poble de *Camèles*,¹ poble dels Aspres al peu d'una serra, que té dues moles seguides a la carena (com si fossin geps o gamelles); ast. or. *camellu* «cada una de las extremidades del yugo, por donde se pasa y sujeta la cornal» (Vigón) i cast. *camella* o *gamella* (cf. MzPi., *Rom.* xxix, 340-1, amb etimologia errònia, veg. *DCEC*).

¹ Mal escrit *Camellas* pels francesos, això ha estat pres erròniament per alguns (àdhuc Verdaguier, *Canigó*) com si fos un cat. *Camellàs*, però en el país mai no s'ha pronunciat tal cosa, sinó *kamélas* (que hi he sentit pronunciar sovint 1935-1960).

Camella, V. *camell* *Camellada*, V. *cama* *Camellera*, V. *camell* *Camelli*, V. *camell* *Camenya* maestr. 'jaç', V. cast. *cameña* (*DCEC*, s. v. *cama* i, 605b14, 43) *Camerino*, V. *cambra* *Cameta* del jou, V. *cama* II *Cametó*, V. id.

CAMFORA, prové, per via mig-sàvia, del b. ll. *camphora*, id., i aquest, de l'ar. *kāfir* o *kašūr*, que es prengué del sànscrit *karpūra* id. □ 1.^a doc.: S. xiv, *Manescalía* de Klagenfurt, i 1704, *AlcM*.

Careta (s. v. *alcanfor*) assenyalava també *cànfora* en una llista de farmacopea del S. xvii. A Menorca sembla que són populars *càmfora* i *alcàmfora* (Ferrer Guinart, *Rond.*, p. xxiii). No estem segurs d'on s'accentuava el b. ll. *camphora* usat ja tres cops (i segons sembla introduït) per Gerardo da Cremona († 1187), *Isis* xii, 43. Cast. *alcanfór* [S. xv]; sobre si la forma genuïna en portugués és *alcanfór* o *alcânfor*, -ra, discrepen els erudits portuguesos (Joaq. da Silveira i P. Cunha Serra, *Rev. Port. Fil.* xvii, 1975, 207-10, donen algun testimoni clàssic i popular de -fór, però crec que exageren a favor d'aquest, car totes dues accentuacions es justifiquen en àrab vulgar); per a l'ar. *kāfir* veg. les dades que cito en el *DCEC* i, 96b, si bé és veritat que també trobem *kašūr* en les Leyes de Moros de Segòvia, del S. xiv-xv (*MemHiEsp.* v, 427).

DERIV.: *Camforar*. *Camforat*. *Camforada*. *Camforer*.

CAMÍ, del ll. vg. CAMMINUS id., d'origen cèltic (ccmpareu irl. *céimm*, ky. *cam* 'pas'). □ 1.^a doc.: orí-

gens.

«Havia hun cavaller qui era fort malfactor, e roba-va *camins*», Desclot, § 2. El trobem també en les versions catalanes més antigues del nucli inicial dels *Usatges*, on el context ens posa, fins en l'original de princ. del S. xii, en un ambient ben català, sota la disfressa llatina: «*camini* et strate, per terram et mare, sunt de potestate, et per illius defensionem debent esse in pace et in tregua», *Usatges*, 62 (p. 24) (veg. altres 7 documents llatins de *caminus* en docs. de Catalunya entre 1018 i 1197 en Bast.-Bass., 34.9). Inútil, en un cas així, de citar més testimonis de l'existència en la llengua medieval, d'un mot que ha estat de tots els temps i de pertot; així com així abunden en Llull, en els docs. rossellonesos doscentistes aplegats per Alart (*DAG.*), i els *DBal.* i *AlcM* n'apleguen molts de Jacme Marc, JRoig, JMartorell, etc., encara d'altres es poden espigolar a les locucions i derivats, apartat en què valdrà més fixar-se, com fem més avall (tot i que fins en això, la riquesa d'aqueixes fonts lexicogràfiques tan accessibles fa que en l'obra present ens puguem estalviar molta repetició).

Aquest mot CAMMINUS, estrany al llatí arcaic i clàssic, ho fou també, històricament, a tota la branca itàlica de l'indoeuropeu, però la seva penetració en el llatí vulgar es mostra tan profunda, que ha deixat descendència en totes les llengües romàniques llevat del romanès. És a Espanya, i en el S. vii, on es documenta primerament com a llatí, veg. *caminus*, en aquest article del Du C. Veg. Thurneysen, *Keltorum.*, 52, i les dades i bibliografia que hi afegeix el FEW II, 147.

En la llengua moderna repararem només en poques coses. En algunes poblacions, i no pas petites, de llenguatge bastant conservador, *camí* ha esdevingut sinònim de 'carrer', com a Gósol (1933), i a Prada de Conflent *el camín-ral* és un dels carrers de la vila (1960). Com que aviat i pertot assumí també el matís o paper de «anada que es fa a un lloc, cada un dels viatges» («s'han de fer tants *camins*, estalvia'm *camins* ---»), d'ací es va passar, després, al concepte abstracte de 'vegada, una volta', que és comú a tantes comarques occidentals i tarragonines (*AlcM*, § 5; *DAG.*, § 3); d'enlloc és tan característic com de la zona de l'Ebre («un *camí*, un *caminet*», Arabia, *Misc. Folk.*, 175), però es deixa sentir bastant fins a Ribagorça i tot («algun *camí* hi han aplegat més olives ---», Lasquarri, 1957). Entre les combinacions, cap de tan important com *camí ral* 'el camí més seguit comunament' (*Cost.-Manc.* II, s. v.), que bé es pot parafrasejar com a 'camí oficial' i que començà per ser el *camí reial* o salvaguardat pel poder reial i públic. Durant molt de temps es mantingué el nom en la forma etimològica *c. real*, però avui a penes li dóna ningú aquesta forma ni *c. reial* (*BDLC* iv, 354), i quasi pertot s'hi ha generalitzat la forma contracta *ral*; tanmateix encara sento *kamí Feyál* en algun poble, sobretot del Migdia (*lo camí reial de Tivissa*, als Guiamets, 1935); i en terres valencianes la contracció s'ha fet, amb gran extensió, en la forma *c. rēl* (Xodos, 1935, si bé això s'hi sent una mica pertot, però més generalment que enlloc en